

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ULJAR I OSTALI PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 32668/02)

PRESUDA

STRASBOURG

8. ožujka 2007.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Uljar i ostali protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
- g. L. LOUCAIDES,
- gđa N. VAJIĆ,
- g. A. KOVLER,
- gđa E. STEINER,
- g. S.E. JEBENS,
- g. G. MALINVERNI, *suci*,
- i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 15. veljače 2007. godine donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 32668/02) protiv Republike Hrvatske kojeg je 17. srpnja 2002. godine četvero hrvatskih državljanina, gđa. Biserka Uljar, g. Ratomir Brnabić, gđa Lolita Dabelić i gđa Eleonora Tijanić („podnositelji zahtjeva“) podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“).
2. Sve je podnositelje zahtjeva zastupala gđa B. Uljar. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.
3. Dana 5. srpnja 2005. godine Sud je utvrdio da je zahtjev djelomično nedopušten i odlučio obavijestiti Vladu o prigovoru koji se odnosi na duljinu postupka. Primjenjujući članak 29. stavak 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1951., 1947., 1970. i 1971. godine i žive u Rijeci.
5. Podnositelji zahtjeva su nasljednici pokojnoga A.B. koji je umro 14. prosinca 1995. godine. Prvi i drugi podnositelj zahtjeva su njegova djeca, a treći i četvrti podnositelj zahtjeva su njegovi unuci (djeca njegove kćeri).
6. U kontekstu ostavinskog postupka nakon smrti A.B.-a, dana 16. kolovoza 1996. godine, njegova je bivša žena M.K. podnijela građansku tužbu protiv podnositelja zahtjeva Općinskom sudu u Krku. M.K. je tražila svoj suvlasnički dio kuće na ime određenih ulaganja koje je ona učinila dok je živjela u izvanbračnoj zajednici s pokojnim.
7. U razdoblju između stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku i donošenja prvostupanjske presude, Općinski sud u Krku održao je devet ročišta.
8. Na ročištu održanom 17. ožujka 1998. godine podnositelji zahtjeva su predložili izvođenje dokaza kako bi dokazali da A.B. nije živio u izvanbračnoj zajednici s tužiteljicom i da je on neovisno svojim vlastitim sredstvima obnovio kuću. Dana 22. travnja i 3. kolovoza 1998. godine sud je saslušao dva, pa potom šest svjedoka.
9. Općinski sud u Krku je tada zatražio da se saslušaju određeni svjedoci pred drugim sudovima. Kao odgovor na taj zahtjev primio je zapisnike o saslušanju svjedoka iz Općinskog suda u Zadru i Općinskog suda u Splitu.

10. Dana 11. kolovoza 1999. godine podnositelji zahtjeva su podnijeli protutužbu tražeći utvrđenje da nije bilo izvanbračne zajednice između tužiteljice i pokojnoga A.B.
11. Slijedeće ročište, na kojemu je sud saslušao devet svjedoka, održano je 12. kolovoza 1999. godine.
12. Na slijedećem ročištu održanom 25. travnja 2000. godine sud je saslušao drugog i trećeg podnositelja zahtjeva i odgodio ročište za 10. kolovoza 2000. godine, kada je prvi podnositelj zahtjeva ponovno zatražio da bude saslušan jedan broj svjedoka.
13. Na slijedećim ročištima održanim 5. lipnja i 13. kolovoza 2001. godine sud je saslušao još svjedoka te je 3. prosinca 2001. godine zaključio glavnu raspravu.
14. Dana 3. prosinca 2001. sud je donio presudu kojom je odbio i tužbu M.K. i protutužbu podnositelja zahtjeva. Županijski sud u Rijeci je 1. listopada 2003. godine po žalbi ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovljeni postupak utvrdivši da je potrebno utvrditi državljanstvo tužiteljice.
15. Godine 2003. prvi i drugi podnositelj zahtjeva podnijeli su ustavnu tužbu zbog duljine postupka. Dana 16. siječnja 2004. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odlučio je da je njihova ustavna tužba nedopuštena jer je Županijski sud u međuvremenu, 1. listopada 2003. godine ukinuo prvostupanjsku presudu i predmet vratio na ponovljeno postupanje.
16. U ponovljenom je postupku predsjednik Općinskog suda u Krku dana 4. studenog 2003. godine prihvatio zahtjev podnositelja zahtjeva za izuzeće prvostupanjskog suca i predmet dodijelio u rad drugom sucu.
17. Sud je održao ročišta 12. veljače 2004. i 17. lipnja 2004. godine.
18. Dana 26. listopada 2004. godine sud je donio odluku utvrdivši da je tužba tužiteljice nedopuštena jer kao strana državljanica nije pribavila potrebne dozvole za stjecanje vlasništva u skladu s domaćim zakonodavstvom. Istovremeno je Općinski sud u Krku zaključio da je povučena protutužba podnositelja zahtjeva. M.K. se žalila protiv te odluke, no Županijski sud u Rijeci odbio je njenu žalbu 9. ožujka 2004. godine.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

19. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. godine – „Ustavni zakon“) glasi kako slijedi:

(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti ...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegovog ustavnog prava ... Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

20. Podnositelji zahtjeva su prigovorili da duljina postupka nije bila u skladu sa zahtjevom „razumnoga roka“, predviđenim u članku 6. stavku 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

21. Vlada je osporila tu tvrdnju.
22. Sud primijećuje da je postupak počeo 16. kolovoza 1996. godine, kad je M.K. podnijela građansku tužbu protiv podnositelja zahtjeva, a završio je 9. ožujka 2006. godine, kad je Županijski sud potvrdio prvostupanjsku odluku. Tako je trajao devet godina i sedam mjeseci.
23. Razdoblje koje treba uzeti u obzir počelo je 6. studenog 1997. godine nakon stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku i završilo 9. ožujka 2006. godine. Dakle, trajalo je oko osam godina i četiri mjeseca na tri razine nadležnosti.
24. Međutim, kako bi se odlučilo o razumnosti duljine vremena o kojemu se radi, treba uzeti u obzir stanje predmeta 5. studenog 1997. godine (vidi, između mnogi izvora prava, presudu *Styranowski v. Poland*, od 30. listopada 1998., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, str. 3376, stavak 46.).

A. Dopuštenost

25. Vlada je pozvala Sud da odbije prigovor podnositelja zahtjeva zbog toga što nisu bila iscrpljenja domaća pravna sredstva.
26. Tvrdili su da su prvi i drugi podnositelj zahtjeva mogli podnijeti još jednu ustavnu tužbu nakon što je Ustavni sud 16. siječnja 2004. godine utvrdio da je njihova ustavna tužba nedopuštena. Imajući na umu da je Ustavni sud promijenio svoju sudsku praksu u tom pogledu, kako bi bila u skladu sa sudskom praksom Suda, Vlada je tvrdila da bi ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu bila djelotvorno sredstvo za prigovor prvog i drugog podnositelja zahtjeva protiv duljine postupka.
27. U odnosu na trećega i četvrtoga podnositelja zahtjeva Vlada je istaknula da oni nisu iscrpili domaća pravna sredstva jer da nisu nikad podnijeli ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnome sudu.
28. Podnositelji zahtjeva nisu se složili s Vladom, pobijajući, s obzirom na okolnosti, djelotvornost ustavne tužbe u odnosu na njihov prigovor protiv duljine postupka.
29. Sud ponavlja kako prema članku 35. stavku 1. Konvencije može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava je da se državama ugovornicama dade prilika spriječiti ili ispraviti povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu njemu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, stavak 74., ECHR 1999-IV). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava podrazumijeva da se podnositelj zahtjeva treba poslužiti uobičajenim pravnim sredstvima koja su djelotvorna, dostatna i dostupna u odnosu na svoje prigovore prema Konvenciji.

30. Sud nadalje podsjeća da se pravilo o domaćim pravnim sredstvima mora primijeniti s određenim stupnjem fleksibilnosti i bez prekomjernoga formalizma (vidi presudu u predmetu *Cardot v. France*, od 19. ožujka 1991., Series A br. 200, str. 18., stavak 34.). Nadalje je potvrdio da pravilo o iscrpljivanju nije niti apsolutno niti podobno za automatsku primjenu; kad se preispituje je li ono bilo poštovano bitno je uzeti u obzir osobite okolnosti svakoga pojedinačnoga predmeta (vidi, na primjer, presudu od 6. studenog 1989., Series A br. 40, str. 18. stavak 35.).
31. Primjenjujući navedena načela na ovaj predmet, Sud u odnosu na prvog i drugog podnositelja zahtjeva podsjeća da su argumenti koje je iznijela Vlada bili odbijeni u ranijim predmetima (vidi predmete *Zagorec v. Croatia*, br. 10370/03, stavci 18.-24., 6. listopada 2005.; *Nogolica v. Croatia (br. 2)*, br. 29052/03, stavci 19.-26., 17. studeni 2005.). Stoga, Sud ne vidi razloga da dođe do drugačijeg zaključka u ovome predmetu. Slijedi da Vladin prigovor u tom pogledu treba odbiti.
32. Glede trećega i četvrtoga podnositelja zahtjeva, Sud primijećuje da su oni bili stranke u istome postupku kao i prva dva podnositelja zahtjeva, koji su već neuspješno iskoristili domaće pravno sredstvo u odnosu na taj postupak. Sud smatra da je na taj način domaćim vlastima bila dana prilika da isprave navodnu povredu. Nadalje smatra da bi bio prekomjerni formalizam tražiti da i treći i četvrti podnositelji sami podnesu drugu ustavnu tužbu nakon što su vidjeli da nije uspjela ona koju su prije toga podnijela prva dva podnositelja zahtjeva. Dakle, u okolnostima ovoga predmeta tvrdnju Vlade u tom pogledu treba odbiti.
33. Sud nadalje primijećuje da prigovor podnositelja zahtjeva protiv duljine postupka nije očigledno neosnovan u smislu u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije ili nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba biti proglašen dopuštenim.

B. Osnovanost

34. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih izvora prava, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).
35. Sud smatra da je razdoblje od osam godina i četiri mjeseca za dvije razine nadležnosti *a priori* nerazumno i traži globalnu ocjenu. Njegova bi se ukupna duljina mogla opravdati samo pod iznimnim okolnostima.
36. Vlada je tvrdila da je predmet bio činjenično i pravno vrlo složen i da su podnositelji zahtjeva znatno pridonijeli njegovom produljenju time što su podnosili prijedloge za saslušanje velikog broja svjedoka kao i zahtjev za izuzeće prvostupanjskog suca.
37. Sud smatra da argumenti koje je iznijela Vlada nisu dovoljni kako bi objasnili odgodu više od osam godina za sudove dva stupnja. Iako je točno da su podnositelji zahtjeva u određenoj mjeri pridonijeli produljenju predmeta, do toga je odugovlačenja po mišljenju Suda uglavnom došlo zbog toga što prvostupanjski sud nije djelotvorno kontrolirao postupak. Taj je sud bio onaj koji je imao ovlasti odlučiti kako voditi postupak, i to osobito koje dokaze izvesti i kako cijeliti djelovanje i propuste stranaka, imajući na umu sve postupovne zahtjeve zajamčene člankom 6., stavkom 1. Konvencije. Štoviše, Sud primijećuje određeno razdoblje neaktivnosti za koje Vlada nije dala nikakvo objašnjenje (npr. prvostupanjski sud nije održao nijedno ročište između 12. kolovoza 1999. i 25. travnja 2000. godine ili između 10. kolovoza 2000. godine i 5. lipnja 2001.

godine; drugostupanjskom je sudu trebalo godinu i pol dana da odbije žalbu tužitelja od 9. ožujka 2006. godine).

38. Sud je često utvrdio postojanje povreda članka 6. stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima se postavljaju pitanja slična onima u ovome predmetu (vidi naprijed citirani predmet *Frydlender*).
 39. Ispitavši sav materijal koji mu je dostavljen, Sud smatra kako Vlada nije navela niti jednu činjenicu ili tvrdnju koje bi ga mogle uvjeriti da dođe do drugačijega zaključka u ovome predmetu. S obzirom na svoju sudsku praksu o tom pitanju Sud smatra da je u ovome predmetu duljina postupka bila prekomjerna i da nije zadovoljila zahtjev „razumnoga roka“.
- Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

40. Članak 41. Konvencije predviđa:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

41. Podnositelji zahtjeva potražuju 22.168,17 eura (EUR) na ime materijalne štete i 10.000 EUR na ime nematerijalne štete.
42. Vlada je osporila ove zahtjeve.
43. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; stoga odbija ovaj zahtjev. S druge strane, Sud smatra da su podnositelji zahtjeva sigurno pretrpjeli nematerijalnu štetu. Odlučujući na pravičnoj osnovi, dosuđuje im u cijelosti potraživani iznos, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

44. Podnositelji zahtjeva također potražuju 1.275,20 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i Sudom.
45. Vlada je osporila taj zahtjev.
46. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ako se dokaže da su oni stvarno i nužno nastali i da su s obzirom na visinu bili razumni. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje posjeduje i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim podnositeljima zahtjeva, koje nije zastupao odvjetnik, dosuditi iznos od 500 EUR s tog naslova, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

47. Sud smatra odgovarajućim da se kamatna stopa temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke kojoj treba dodati tri postotna boda;

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* ostatak zahtjeva dopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeće iznose koje treba pretvoriti u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja:
 - (i) 10.000 EUR (deset tisuća eura) na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 500 EUR (pet stotina eura) na ime troškova i izdataka;
 - (iii) sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos;
 - (b) da se od protoka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;
4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 8. ožujka 2007. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
tajnik Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik